

Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Belize inzake de status van de strijdkrachten van het Koninkrijk der Nederlanden gedurende hun aanwezigheid in Belize ; Belize City, 23 november 2017 (Trb. 2018, 62).

TOELICHTENDE NOTA

A. ALGEMEEN

1. Inleiding

De Defensienota 2018 beschrijft de Nederlandse ambitie om – in het kader van de tweede hoofdtak tot bescherming en bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit – rondom Europa veiligheid te brengen. Een deel van die regio rondom Europa bestaat uit tropische gebieden en daarom heeft het ministerie van Defensie voor de opleiding en training van militair personeel en voor de gereedstelling van eenheden behoefte aan oefengebieden in de jungle, waar onder bijzondere omstandigheden kan worden getraind.

In 2005 namen Nederlandse eenheden voor het eerst deel aan een “*International Jungle Patrol Course*” in Belize. Hiervoor zijn destijds tijdelijke afspraken gemaakt in een eenjarige *Status of Forces Agreement* (SOFA) betreffende de juridische status van Nederlands defensiepersoneel in Belize (Trb. 2005, 41). Sinds 2009 en opvolgende jaren voert het Koninkrijk der Nederlanden (hierna: Nederland) regelmatig jungletrainingen uit in Belize in nauwe samenwerking met het Verenigd Koninkrijk. Het Verenigd Koninkrijk heeft in Belize een militaire basis die als steunpunt fungeert voor de jungletrainingen die de Britse krijgsmacht uitvoert. Ook Nederland maakt gebruik van deze basis en heeft hierover sinds de aanvang van de jungletrainingen afspraken gemaakt met het Verenigd Koninkrijk, in overeenstemming met de regeling die het Verenigd Koninkrijk heeft getroffen met Belize. Op basis van die afspraken heeft Nederland nu al enkele jaren zowel een “*Jungle Warfare Course*” als een “*Jungle Warfare Instructor Course*” kunnen uitvoeren.

De jungletrainingen vinden plaats in gebied waar zowel Belize als Guatemala aanspraak op maken. Belize en Guatemala zijn overeengekomen om volksraadplegingen in beide landen te houden over voorlegging van het geschil aan het Internationaal Gerechtshof. Op 15 april 2018 heeft in Guatemala een referendum plaatsgevonden, waarin het volk voor het voorleggen aan het Internationaal Gerechtshof stemde. Belize houdt een soortgelijk referendum op 10 april 2019. Nederland neemt in dit geschil geen standpunt in en steunt voorlegging aan het Internationaal Gerechtshof.

Met het oog op het belang van de jungletrainingen is op 23 november 2017 te Belize City het Verdrag inzake de status van de strijdkrachten van het Koninkrijk der Nederlanden gedurende hun aanwezigheid in Belize (hierna: “het Verdrag” of “meerjarige SOFA”) (Trb. 2018, 62) tot stand gekomen. Met dit Verdrag wordt de status van Nederlands defensiepersoneel aanwezig in Belize blijvend juridisch vastgelegd. Het Verdrag heeft uitsluitend betrekking op de aanwezigheid van Nederlandse strijdkrachten in Belize en derhalve niet op de aanwezigheid van strijdkrachten van Belize in Nederland. Het Verdrag bevat de gebruikelijke bepalingen inzake toegang en verblijf, jurisdictie, claims, het dragen van wapens, en de in- en uitvoer van materiaal. Andere landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Noorwegen hebben ook meerjarige statusafspraken met Belize gemaakt.

2. Totstandkoming van het Verdrag

Bij de onderhandelingen over de meerjarige SOFA zijn de afspraken die Belize in 1994 met het Verenigd Koninkrijk heeft gemaakt als uitgangspunt genomen. Deze afspraken uit 1994 waren zelf weer grotendeels gebaseerd op het op 19 juni 1951 te Londen tot stand gekomen Verdrag tussen de

staten die partij zijn bij het Noord-Atlantisch Verdrag, nopens de rechtspositie van hun krijgsmachten (hierna: “NAVOSOFA”) (*Trb.* 1951, 114 en *Trb.* 1953, 10). Deze gang van zaken bij de totstandkoming van het Verdrag verklaart waarom in artikel XIV van de onderhavige SOFA met Belize nog een bepaling over post- en koeriersdiensten voorkomt, die in de huidige tijd – met zijn moderne correspondentie- en communicatiemiddelen – naar alle waarschijnlijkheid wat minder relevant zal zijn. Om dezelfde reden bevat de onderhavige SOFA in artikel XVI verder nog een bepaling met betrekking tot het overmaken van gelden. Deze bepaling is primair gericht op een langdurige stationering van defensiepersoneel en hun gezinsleden, terwijl het Nederlandse personeel voor het volgen van de bovengenoemde trainingen in beginsel alleen voor kortere periodes en zonder gezinsleden in Belize zal verblijven. Dit alles staat er echter geenszins aan in de weg dat het huidige verdrag naar het oordeel van de regering voorziet in een uitstekende regeling van de status van de Nederlandse strijdkrachten gedurende hun aanwezigheid in Belize.

3. Een ieder verbindende bepalingen

Zoals hierboven reeds opgemerkt, heeft de meerjarige SOFA uitsluitend betrekking op de aanwezigheid van Nederlandse strijdkrachten in Belize en derhalve niet op de aanwezigheid van strijdkrachten van Belize in Nederland. Het Verdrag bepaalt daarnaast in artikel VII, leden drie en vier, dat de schade die eventueel door het personeel van de zendstaat (in casu Nederland) aan derden zal worden berokkend, door de ontvangende staat (in casu Belize) namens de zendstaat zal worden afgewikkeld in overeenstemming met de wet- en regelgeving van de ontvangende staat. Dit betekent dat alle voor dit Verdrag relevante rechtsfeiten, die de rechtspositie van andere rechtssubjecten dan de verdragsluitende partijen raken, uiteindelijk door de bevoegde autoriteiten van Belize – en op basis van het nationale recht van Belize – zullen moeten worden beoordeeld.

Naar het oordeel van de regering bevat het Verdrag dientengevolge geen een ieder verbindende bepalingen in de zin van de artikelen 93 en 94 van de Nederlandse Grondwet, die aan rechtssubjecten rechtstreeks rechten toekennen of plichten opleggen.

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I - Begripsomschrijvingen

In dit artikel worden twee begrippen gedefinieerd. Onder “personeel” wordt ten eerste ook het burgerpersoneel verstaan. Daarnaast wordt zoals gebruikelijk onder “militair personeel” niet alleen het militair personeel van het ministerie van Defensie van de zendstaat verstaan, maar ook de leden van het militair personeel van een derde staat, die op basis van een uitwisselingsprogramma tussen die derde staat en de zendstaat een integraal deel uitmaken van de militaire eenheden van de zendstaat.

Artikel II - Vereisten in verband met binnenkomst en vertrek

Dit artikel bevat de regels met betrekking tot de toegang tot, het verblijf in en het vertrek uit de ontvangende staat. Voor het militaire personeel van de NAVO is een vergelijkbare bepaling opgenomen in artikel III, eerste en tweede lid, van de NAVO SOFA. Een verschil met de NAVO SOFA is echter dat op grond van de onderhavige SOFA het burgerpersoneel en hun eventuele gezinsleden ook zijn vrijgesteld van visa- en immigratievereisten, mits zij in het bezit zijn van een geldig paspoort. In beginsel zal het personeel van de zendstaat echter zonder hun gezinsleden in de ontvangende staat verblijven, waardoor het artikel vooral relevant is voor het burgerpersoneel.

Artikel III - Tucht en rechtsmacht

Op grond van het gestelde in artikel III, eerste lid, komen de bevoegdheden op krijgstuchtelijk gebied toe aan de autoriteiten van de zendstaat. Op grond van het derde lid heeft de zendstaat ook

exclusieve rechtsmacht met betrekking tot alle strafrechtelijke en civielrechtelijke procedures tegen het personeel van de zendstaat. Een voorwaarde is wel dat de zendstaat de ontvangende staat onmiddellijk zal consulteren, indien hierbij personen en/of eigendommen van personen anders dan het personeel van de zendende partij betrokken zijn. De in lid drie overeengekomen exclusieve rechtsmacht van de zendstaat leidt logischerwijze tot de procedurele bepaling die is opgenomen in lid vier, onderdeel a: een personeelslid van de zendstaat die in hechtenis is genomen door de autoriteiten van de ontvangende staat, moet onmiddellijk worden overgedragen aan de autoriteiten van de zendstaat.

Artikel IV - Invoer en uitvoer

Dit artikel heeft betrekking op de in- en uitvoerformaliteiten die in de ontvangende staat van toepassing zijn. Op grond van het gestelde in het eerste lid kan de krijgsmacht van de zendstaat haar uitrusting, materiaal en andere goederen vrij van rechten in- en uitvoeren. Dezelfde vrijstelling is van toepassing op de persoonlijke goederen van het personeel (derde lid). De uitrusting, het materiaal en de andere goederen van de krijgsmacht zijn daarnaast ook vrijgesteld van inspectie (tweede lid).

Artikel V - Wapens en uniformen

Op grond van het gestelde in het eerste lid is het militair personeel van de zendstaat gerechtigd om tijdens militaire oefeningen wapens in bezit te hebben en te dragen, mits dit is toegestaan volgens de op hen toepasselijke voorschriften. Een vergelijkbare bepaling is opgenomen in artikel VI van de NAVO SOFA. Het gebruik van wapens en munitie is echter uitsluitend toegestaan voor oefendoeleinden en ook alleen op de daarvoor door de ontvangende staat aangegeven locaties (tweede lid).

Artikel VI - Rijbewijzen

Dit artikel bepaalt dat de ontvangende staat de door de zendstaat afgegeven rijbewijzen van het personeel van de zendstaat erkent, dan wel dat de ontvangende staat het eigen rijbewijs afgeeft aan het personeel van de zendstaat dat in het bezit is van een actueel en geldig rijbewijs van de zendstaat. In beide gevallen wordt er geen rijexamen verlangd en worden er geen kosten in rekening gebracht. De bepalingen in dit artikel zijn identiek aan de bepalingen van artikel IV van de NAVO SOFA.

Artikel VII - Vorderingen

Op grond van het gestelde in het eerste lid doen de partijen over en weer afstand van aanspraken op schadevergoeding wegens schade aan of verlies van overheidseigendommen die door hun strijdkrachten worden gebruikt en/of wegens het letsel dat door hun personeel in de uitoefening van de dienst wordt geleden. Het tweede lid maakt een uitzondering voor schade en letsel die het gevolg zijn van grove schuld of opzet.

In het derde lid is een regeling opgenomen voor de afhandeling van de schade die door het personeel van de zendstaat is toegebracht aan derden. De eventuele nadelige gevolgen die derden kunnen ondervinden van de uitoefening van de in artikel III, derde lid, opgenomen exclusieve rechtsmacht van de zendstaat worden ondervangen door de afspraak dat de ontvangende staat de vorderingen tot schadevergoeding van derden in overeenstemming met zijn eigen wet- en regelgeving zal behandelen en afdoen. De zendstaat zal in een dergelijk geval alle kosten die de ontvangende staat maakt aan deze staat vergoeden. De claims die voortvloeien uit de door het personeel van de zendstaat op het grondgebied van de ontvangende staat met derden gesloten contracten – bijvoorbeeld contracten in het kader van de levering van goederen voor een oefening – zijn uitgesloten van de bovenvermelde procedure en worden afgehandeld overeenkomstig de bepalingen van het desbetreffende contract.

Het vierde lid geeft vervolgens een regeling voor het geval dat de schade aan derden gezamenlijk is toegebracht door het personeel van de zendstaat en het personeel van de ontvangende staat. Ook in dit geval zal de ontvangende staat de vorderingen tot schadevergoeding in overeenstemming met zijn eigen wet- en regelgeving behandelen en afdoen. De kosten zullen vervolgens in gelijke delen worden gedragen door de ontvangende staat en de zendstaat.

Op grond van het gestelde in het vijfde lid zullen de partijen in al deze gevallen de definitieve kosten met elkaar afstemmen, voordat deze worden betaald. Met name in het kader van het gestelde in het derde lid is dit van belang, omdat de zendstaat in dat geval alleen voor de schade moet opkomen en het risico derhalve aanwezig is dat de ontvangende staat aan de derden een te hoog schadebedrag zal toekennen.

Artikel VIII - Geneeskundige en tandheelkundige zorg

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel IX - Vrijstellingen voor vaartuigen, voertuigen en luchtvaartuigen

Op grond van het gestelde in het eerste lid, zijn de vaartuigen, voertuigen en luchtvaartuigen van de zendstaat vrijgesteld van registratie in de ontvangende staat en zijn zij tevens vrijgesteld van iedere vorm van verplichte verzekering. Dit laatste is mede opgenomen, omdat de zendstaat in beginsel niet verzekert. Eventuele schade wordt immers afgehandeld op grond van de in artikel VII van dit verdrag neergelegde regeling. De vanuit de zendstaat meegenomen gehuurde vaartuigen, voertuigen en luchtvaartuigen die uitsluitend door de zendstaat worden gebruikt, vallen onder dezelfde regeling, als ware zij eigendom van de zendstaat.

Artikel X - Uitvoeringsregelingen

Nadere afspraken inzake de praktische uitvoering van trainingen en opleidingen kunnen worden vastgelegd in niet-juridisch verbindende regelingen tussen de ministers van Defensie van de ontvangende staat en de zendstaat (d.w.z. in *Memoranda of Understanding*, kortweg *MoU's*).

Artikel XI - Beslechting van geschillen

De partijen komen overeen dat de geschillen die voortvloeien uit of verband houden met het verdrag in overleg tussen de relevante autoriteiten van de partijen zullen worden beslecht en derhalve niet aan derden ter beoordeling zullen worden voorgelegd.

Artikel XII - Roerende zaken

Roerende zaken die door de zendstaat worden meegebracht naar de ontvangende staat zijn vrijgesteld van inspectie en onderzoek. Een soortgelijke bepaling is ook al opgenomen in artikel IV, tweede lid, van het Verdrag. Bovendien kan op deze bezittingen door de ontvangende staat geen beslag worden gelegd en kunnen deze bezittingen ook weer vrij worden uitgevoerd.

Artikel XIII - Telecommunicatie

Voorafgaand aan een bezoek van personeel van de zendstaat zal er door de zendstaat afspraken worden gemaakt met de bevoegde autoriteiten van de ontvangende staat over het gebruik van radiocommunicatie ten behoeve van de te verrichten activiteiten door het personeel van de zendstaat. De radiocommunicatie zal te allen tijde moeten voldoen aan de bepalingen van het Statuut en Verdrag van de Internationale Unie voor Telecommunicatie (laatstelijk gewijzigd door de op 22 oktober 2010 te Guadalajara tot stand gekomen Akten van wijziging van het Statuut en van het

Verdrag van de Internationale Unie voor Telecommunicatie; Trb. 2011, 105). Deze ITU-verdragen fungeren op dit gebied als basis voor het optreden van de Internationale Telecommunicatie Unie.

Artikel XIV - Post- en koeriersdiensten

Deze bepaling is vergelijkbaar met de afspraken die tussen het Verenigd Koninkrijk en Belize in 1994 in dit verband zijn gemaakt. Door de sindsdien opgekomen correspondentiemiddelen is deze bepaling tegenwoordig echter een stuk minder relevant geworden. Het personeel van de zendstaat zal daarnaast in beginsel alleen voor kortere periodes en zonder hun gezinsleden in de ontvangende staat verblijven, zodat er van deze vorm van correspondentie naar alle waarschijnlijkheid geen of nauwelijks gebruik zal worden gemaakt.

Artikel XV - Gezondheid, quarantaine en sanitatie

De commandant van het personeel van de zendstaat en die van de ontvangende staat zullen samenwerken in de handhaving van veiligheids- en gezondheidsregelgeving in de ontvangende staat. Deze bepaling houdt ook verband met het gestelde in artikel III, tweedelid, van dit Verdrag op grond waarvan het personeel van de zendstaat de wetten en regelgeving van de ontvangende staat dient te respecteren.

Artikel XVI - Overmaking van gelden

Voor het gestelde in dit artikel geldt hetzelfde als voor artikel XIV van dit Verdrag. Het personeel van de zendstaat zal in beginsel niet voor langere tijd in de ontvangende staat worden gestationeerd en zal diensgevolge ook geen eigendommen in de ontvangende staat verkopen of inkomsten uit arbeid in Belize hebben, anders dan de inkomsten die zij uit hoofde van hun dienstverband met Defensie genieten en welke bovendien in de zendstaat door Defensie aan het personeel worden uitbetaald.

Artikel XVII - Slotbepalingen

Dit artikel bevat ten slotte enkele gebruikelijke bepalingen inzake de inwerkingtreding, de wijziging en de beëindiging van het Verdrag, die verder geen nadere toelichting behoeven.

C. KONINKRIJKSPOSITIE

Wat het Koninkrijk betreft, zal dit Verdrag alleen voor het Europese deel van Nederland gelden.

De Minister van Defensie,

De Minister van Buitenlandse Zaken,